

Dokument nr. 8:63

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Anne Helen Rui,
Gunn Karin Gjøl og Knut Storberget

Forslag fra stortingsrepresentantene Anne Helen Rui, Gunn Karin Gjøl og Knut Storberget om regelendringer og tiltak for å redusere straffesaksbehandlingstiden

Til Stortinget

BAKGRUNN

Domstolene og politiet har sammen et ansvar for å få gjennomført straffesaksbehandlingen så raskt som mulig. At reaksjonen på et straffbart forhold kommer så raskt som mulig etter begått handling, er særs viktig.

De allmennpreventive og individualpreventive formål ved straffen oppnås best ved en rask saksbehandling. Reaksjonen bør komme så raskt som mulig etter begått handling.

Situasjonen for ofrene for kriminalitet er dessuten best sikret om straffesaken kommer så fort som mulig, med blant annet mulighet for å kunne kreve pådømt erstatning og oppreisning. Belastningen ved en verserende sak må gjøres minst mulig. Ventetiden må kortes ned.

Av rettssikkerhetsmessige grunner er det avgjørende at saken raskt blir behandlet. Vitner og andre bevis gir best effekt når handlingen ikke er begått for lang tid siden. Særlig for yngre lovbrøyttere vil det oftest være viktigst med en rask reaksjon i stedet for en streng reaksjon. En raskere straffesaksbehandling forebygger også lengre lovstridige varetektsopphold.

Raskere og mer smidig saksbehandling vil dessuten bidra til å redusere kostnader ved prosessen, og gjøre at flere må forholde seg til de samme sakene på grunn av tidsforløpet. Effekten ved redusert kriminalitet, som en konsekvens av rask pådømmelse, kan heller ikke undervurderes.

Stortinget har i senere år satt frister i straffesaksbehandlingen, særlig hvor siktede sitter fengslet eller er mindreårig. Disse fristene fungerer i stor grad etter sin hensikt. Bestemmelsene i straffeprosesslovens §§ 275 og 249 er tydeligvis ikke tilstrekkelig for å få ned den totale saksbehandlingstiden. Saksbehandlingstiden er fortsatt for lang både hos politiet og i domstolene. Det er påfallende store forskjeller eksempelvis mellom Sverige og Norge med henblikk på saksbehandlingstid. Det tar for lang tid før det tas ut tiltale. Restansene er for store. Over 4 000 straffesaker er til enhver tid ubehandlet i 1. instansdomstolene de siste årene, og til tross for økt produktivitet i domstolene, har restansetørrelsen vært stabil. Den gjennomsnittlige saksbehandlingen for straffesaker i 1. instansdomstolene har siden 1999 beveget seg oppover fra 3,1 måneder til 3,4 måneder til tross for Stortingets mål for saksbehandlingstid (3 måneder).

Straffesakene ser dessuten ut til å ha en klar tendens til å "ese" ut, hvilket innebærer vanskeligheter med rask avvikling. Det er grunn til å tro at flere straffesaker i Norge "overretterforskes". Straffesaker ser dessuten i flere tilfeller ut til å bli "liggende" i til dels lange perioder hvor lite skjer under etterforskningen.

Forslagsstillerne har dessuten merket seg at man i Sverige, i vanskelige og kompliserte straffesaker (bl.a. Lindhdrapet og Fadimedrapet), gjennomfører svært raske hovedforhandlinger kort tid etter at gjerning er begått, uten at dette ser ut til å ha svekket rettssikkerheten. Rettssikkerheten kan derimot være styrket i en slik prosess da bevisene er "ferske".

Forslagsstillerne mener derfor det nå bør iverksettes et sett virkemidler. Det bør vurderes satt frister for avgjørelse av tiltale spørsmålet utover bestemmelsen i straffeprosessloven § 249, ikke minst der siktede er fengslet.

Påtalemyndighetens organisering bør vurderes

opp imot behovet for en hensiktsmessig styring av etterforskningen. Forslagsstillerne mener det bør vurderes om ikke statsadvokatene skal involveres i etterforskningen, og i sterkere grad styre denne når noen er siktet i straffesaken, bl.a. med henblikk på raskest mulig avgjørelse av tiltalespørsmålet.

Endelig bør regelendringer utover bestemmelsene i straffeprosesslovens § 275 som bidrar til raskere pådømmelse i domstolene, vurderes.

Saksbehandlingen i domstolene bør dessuten kortes ned. Det bør vurderes mer aktiv bruk av avskjæringsregler for bevisføringen for domstolene, og større grad av skriftlighet særlig vedrørende faktum som ikke er omstridt. Det bør stilles strengere krav til aktørene i straffesaken om mulighet for oppmøte på berammet tidspunkt. Dette vil kreve aktiv prosessledelse, og mulige endringer i prosessreglene. Alle vil være tjent med at bevisførselen i en straffesak konsentreres om de punkter i saken som er omstridt. Det er her kontradiksjonen må gis sin mulighet. Endelig må ressurstilførselen til domstolene nå vurderes grundig for å få redusert restansene.

Stortinget bør få en samlet tiltakspakke med siktepunkt å nå frister hvor straffesaker der det er mulig pådømmes i 1. instans, før det er gått 6 måneder og under enhver omstendighet innen 2 måneder etter at tiltale er tatt ut. For 2. instans bør pådømmelse skje innen 2 måneder etter at ankeerklæring er mottatt.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget før utgangen av vårsesjonen 2005 med lovendringer og tiltak som vil bidra til at straffesaker, der det er mulig, pådømmes i 1. instans før det er gått 6 måneder, og under enhver omstendighet innen 2 måneder etter at tiltale er tatt ut.

31. mars 2004